

วารวรรณ กรามพงศ์. (2551). *ตัวแปรทางจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของสัตวแพทย์*. ปริญญาโท วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์,
รองศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบ (Correlational-Comparative Study) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะ กับตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมมากเพียงใด ในกลุ่มสัตวแพทย์ประเภทต่างๆ 2) เพื่อศึกษาว่า ตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะเดิมและพฤติกรรมเดิม สถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมได้มากเพียงใด ในกลุ่มสัตวแพทย์ประเภทต่างๆ 3) เพื่อศึกษาประเภทของสัตวแพทย์ที่มีพฤติกรรมทำงานอย่างมีจริยธรรมน้อยและปัจจัยเชิงเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรหลักที่ศึกษา กำหนดขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เป็นพื้นฐานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม มี 2 ตัวแปร คือ การมีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงาน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรในหน่วยงาน 2) กลุ่มจิตลักษณะเดิมและพฤติกรรมเดิม มี 4 ตัวแปร คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง เหตุผลเชิงจริยธรรม และวิถีชีวิตตามแนวศาสนา 3) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ มี 3 ตัวแปร คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และความเครียดในการทำงาน ตัวแปรตามที่ศึกษาคือพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมแบ่งเป็น 3 ด้านย่อย คือ ด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านข้อสัตย์รับผิดชอบ และด้านการไม่เลือกปฏิบัติ เครื่องมือวัดตัวแปรดังกล่าวข้างต้น เป็นแบบวัดประเภทมาตราประเมินรวมค่า 6 หน่วย I ■ 2 แบบวัด แต่ละแบบวัดมีข้อคำถาม 10 ถึง 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดแต่ละฉบับอยู่ระหว่าง .59 ถึง .93

กลุ่มตัวอย่างที่วิจัยครั้งนี้ เป็นสัตวแพทย์ที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สังกัดกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 275 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 57.8) กระจายระหว่าง 24 - 60 ปี (อายุเฉลี่ย 39.98 ปี) มีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งวิชาชีพ อยู่ในช่วง 1-36 ปี (เฉลี่ย 14.63 ปี) ส่วนใหญ่รายงานว่า มีลักษณะงานที่ทำให้จู้จุกกับอบนินสัยมาก (ร้อยละ 61.8) และส่วนใหญ่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง (ร้อยละ 66.5)

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 5 ข้อ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) เมื่อพบปฏิสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) 2) วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน แบบเป็นขั้น และแบบมีลำดับ (Standard ,Stepwise and Hierarchical

Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ กระทำทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มที่แยกย่อยจำนวน 10 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยที่สำคัญมี 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก พบผลสอดคล้องกันว่า สัตว์แพทย์ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม ด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านข้อสัตย์รับผิดชอบ ด้านการไม่เลือกปฏิบัติและด้านรวมมาก ได้แก่ 1) ผู้ที่มีลักษณะงานตรงอุปนิสัยมาก พบในกลุ่มรวม 2) ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมมาก พบในกลุ่มรวม โดยเฉพาะกลุ่มชาย กลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง และกลุ่มที่มีลักษณะงานตรงอุปนิสัยมาก 3) ผู้ที่มีวิถีชีวิตตามแนวศาสนาาก พบในกลุ่มรวม และทั้งพบว่าเป็นผู้ที่รับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรในหน่วยงานน้อย พบในกลุ่มที่มีลักษณะงานตรงอุปนิสัยมาก 4) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก พบในกลุ่มรวม 5) ผู้ที่มีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงานมาก พบในกลุ่มรวม โดยเฉพาะกลุ่มหญิง

ประการที่สอง เมื่อนำตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ จิตลักษณะเดิมและพฤติกรรมเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์รวม 9 ตัวแปร ร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมแต่ละด้านได้ชัดเจนดังนี้ 1) ทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องได้ระหว่าง 43.0% ถึง 64.0% ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ วิถีชีวิตตามแนวศาสนา การมีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงาน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรในหน่วยงาน 2) ทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านข้อสัตย์รับผิดชอบได้ระหว่าง 42.5% ถึง 59.4% ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ความสามารถของตนในการทำงาน และการมีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงาน 3) ทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านการไม่เลือกปฏิบัติได้ระหว่าง 57.5% ถึง 73.8% ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงาน และการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรในหน่วยงาน 4) ทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านรวมได้ ระหว่าง 62.1% ถึง 83.5% ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 10 กลุ่ม มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน และการมีแบบอย่างที่ดีจากบุคลากรในหน่วยงาน โดยสรุป พบตัวทำนายที่สำคัญที่สอดคล้องกันของพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมแต่ละด้านทั้ง 3 ด้านและพฤติกรรมด้านรวม คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม เป็นตัวทำนายที่สำคัญเป็นอันดับแรก

ประการที่สาม ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กลุ่มสัตว์แพทย์ที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก เนื่องจากมีพฤติกรรมในแต่ละด้านตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมในปริมาณน้อย คือ 1) สัตว์แพทย์ที่มีลักษณะงานตรงอุปนิสัยน้อย พบในพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านข้อสัตย์รับผิดชอบ ด้านการไม่เลือกปฏิบัติ และด้านรวม 2) สัตว์แพทย์ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งวิชาชีพน้อย และยังคงพบในกลุ่มสัตว์แพทย์ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งวิชาชีพน้อยและมีลักษณะงานตรงอุปนิสัยน้อยพร้อมกันด้วย พบในพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านข้อสัตย์รับผิดชอบ และด้านรวม ส่วนปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะที่สำคัญซึ่งสามารถพัฒนาเป็นปัจจัยปกป้องในการฝึกอบรมได้ (เรียงตามลำดับความสำคัญ) คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อพัฒนา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า กลุ่มสัตว์แพทย์ที่มีพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้านกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านข้อสัตย์รับผิดชอบ ด้านการไม่เลือกปฏิบัติและด้านรวมในปริมาณน้อย ได้แก่ กลุ่มสัตว์แพทย์ที่มีลักษณะงานตรงอุปนิสัยน้อย สัตว์แพทย์ลักษณะดังกล่าว นับเป็นกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเป้าหมายเร่งด่วน ซึ่งควรได้รับการพัฒนาด้านจิตใจและพฤติกรรมเป็นลำดับแรก และได้ทราบจิตลักษณะที่สำคัญ ในปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมแต่ละด้านและด้านรวมของสัตว์แพทย์ ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาบุคลากรสัตว์แพทย์ต่อไป โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรนำจิตลักษณะสำคัญที่พบว่าเป็นปัจจัยเชิงเหตุสำคัญของพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมของสัตว์แพทย์ ไปสร้างเป็นต้นแบบกิจกรรมพัฒนาที่เหมาะสมกับกลุ่มสัตว์แพทย์ และทำการวิจัยทดลองประเมินประสิทธิผลต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเหล่านี้ ก่อนนำไปพัฒนาบุคลากรประเภทที่ใกล้เคียงนี้ต่อไปในวงกว้าง